

**Bachelor Docent Beeldende Kunst
en Vormgeving
Willem De Kooning Academie
Hogeschool Rotterdam**

*Verlag van de beperkte opleidingsbeoordeling
17 en 18 oktober 2019*

Colofon

Instelling en opleiding

Willem de Kooning Academie, Hogeschool Rotterdam
Blaak 10
3011 TA Rotterdam
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: positief

Opleiding: B Docent Beeldende Kunst en Vormgeving
Locatie: Rotterdam
Variant: Voltijd, deeltijd en verkorte deeltijd
Croho-nummer: 39100

Visitatiecommissie

Ab Groen, voorzitter
Thera Jonker, deskundige
Eva van der Molen, deskundige
Annemijn Leguijt, student-lid
Titia Busing, secretaris
De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van
AeQui VBI
Vlindersingel 220
3544 VM Utrecht
www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	7
1. Beoogde leerresultaten	9
2. Onderwijsleeromgeving	12
3. Toetsing	19
4. Gerealiseerde leerresultaten	23
Bijlagen	27
Bijlage 1 Visitatiecommissie	28
Bijlage 2 Programma visitatie	29
Bijlage 3 Bestudeerde documenten	30

Samenvatting

Op 17 en 18 oktober 2019 is de bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving van de Willem de Kooning Academie en van de Hogeschool Rotterdam geïnspecteerd door een commissie van AeQui. Het totaaloordeel van de commissie is **positief**, de opleiding voldoet aan alle standaarden. De bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving heeft als ambitie studenten op te leiden die reageren op het heden in al haar complexiteit en potentieel, om de toekomst vorm te geven op onvoorstelbare manieren.

Beoogde leerresultaten

De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De opleiding hanteert de competenties zoals die zijn vastgesteld door het Landelijk Overleg Kunstvakdocentenopleidingen. Deze competenties zijn uitgewerkt in vier niveaus en vertaald in gedragsindicatoren per module (en niveau). De opleiding heeft een integraal karakter: studenten maken zich de competenties in samenhang eigen. De commissie heeft waardering voor de visie van de opleiding gericht op het opleiden van makerpedagogen. De commissie constateert dat de opleiding goed is afgestemd op de beroepspraktijk. Door de samenwerkingen van docenten en studenten met het Rotterdamse werkveld en alumni werkt de opleiding actief aan het creëren van een learning community.

Onderwijsleeromgeving

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. Het brede en integrale profiel van de opleiding is consequent doorvertaald in het curriculum. De stations, practices, stages, projecten en competentieassessments spelen daarin een belangrijke rol. Studenten kunnen kiezen voor het docentschap in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs; dit is echter niet verplicht. De opleiding maakt gebruik van relevante en actuele literatuur. De opleiding biedt studenten een uitdagende leeromgeving, waarin zelfstandigheid en het kritische bevragen en reflectie belangrijke elementen zijn. De commissie acht het belangrijk dat het onderwijsconcept en de door de student te maken keuzes voor iedereen inzichtelijk en helder zijn. De commissie is van mening dat de opleiding voltijdstudenten zou kunnen ondersteunen door voor hen pedagogische en didactische theorieën en methodieken wat makkelijker toegankelijk te maken. De commissie stelt eveneens vast dat de opleiding

aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten. Met de verschillende varianten realiseert de opleiding een brede instroom. De opleiding wordt verzorgd door voldoende, deskundige en betrokken docenten. Studenten voelen zich gezien als een gelijkwaardige partner. De opleiding slaagt er volgens de commissie in een leergemeenschap te creëren gebaseerd op gelijkwaardigheid en wederkerigheid. De commissie is onder de indruk van de kwaliteit en variëteit van de verschillende stations van de academie.

Toetsing

De commissie concludeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De landelijke competenties vormen de kapstok van het toetssysteem. De opleiding heeft een bewuste keuze gemaakt om te werken met een combinatie van (formatieve en summatieve) toetsing en jaarlijkse competentieassessments. De competentieassessments reflecteren het integrale karakter van de opleiding, waarbij de artistieke en pedagogisch-didactische competenties in samenhang worden onderwezen en getoetst. De bestudeerde projecten zijn van voldoende niveau en reflecteren eveneens het integratieve karakter van de opleiding. De examencommissie geeft op adequate wijze vorm aan haar taak om de kwaliteit van toetsen te borgen en zich een oordeel te vormen over het eindniveau. Daartoe worden onder andere steekproefsgewijs eindwerken bekeken.

Gerealiseerde leerresultaten

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De leerresultaten worden vastgesteld met het laatste competentieassessment en de beoordeling van het afstudeerproces en – product. Het afstudeerproces is degelijk opgezet en er zijn voldoende waarborgen voor het

eindniveau. De commissie heeft vijftien afstudeerwerken en portfolio's voor het competentieassessment bestudeerd. De commissie stelt vast dat deze van voldoende niveau zijn. De commissie concludeert dat studenten en alumni hun weg weten te vinden in het werkveld en relevante vervolgopleidingen. Dit is tijdens de visitatie bevestigd in de gesprekken met studenten en alumni.

Aanbevelingen

Met het oog op de toekomst geeft de commissie volgende suggesties ter overweging:

- De opleiding heeft een bewuste keuze gemaakt voor een breed profiel: studenten worden opgeleid voor zowel de onder- als bovenbouw van het voortgezet onderwijs, het middelbaar (en hoger) beroepsonderwijs en de buitenschoolse educatie. Tijdens de visitatie heeft de commissie (in de showcase) de breedte van het werkveld gezien in het werk dat studenten gepresenteerd hebben. Daarin heeft de commissie eveneens de visie van de opleiding, gericht op het opleiden van de maker-pedagoog' teruggezien. De commissie nodigt de opleiding uit deze visie meer nadrukkelijk voor het voetlicht te brengen bij (aankomende) studenten, het werkveld en de academie, bijvoorbeeld via woord en beeld op de website. Zij raadt de opleiding daarbij aan de visie zo te verwoorden dat deze uitnodigt tot inclusiviteit.
- Hoewel de commissie waardeert dat de opleiding studenten een uitdagende leeromgeving biedt, waarin zelfstandigheid, kritisch bevragen en reflectie belangrijke elementen zijn, realiseert zij zich ook dat dit niet voor alle studenten even makkelijk is. Zij raadt de opleiding aan dit goed te bewaken zodat het onderwijsconcept en daarin door de student te maken keuzes duidelijk zijn. En dat studenten zich daarin voldoende ondersteund blijven voelen.
- De commissie is van mening dat de opleiding voltijdstudenten zou kunnen ondersteunen door voor hen pedagogische en didactische theorieën en methodieken wat makkelijker toegankelijk te maken. Daarnaast geeft zij de opleiding ter overweging mee te onderzoeken hoe studenten die zich daar minder bekwaam in voelen, ondersteund kunnen worden bij het volgen van de Engelstalig practices binnen de academie. Ook geeft de commissie ter overweging mee te onderzoeken hoe het interdisciplinaire karakter, c.q. de samenwerking met opleidingen op het gebied van dans, theater of film versterkt kan worden. Deze samenwerking is nu nog beperkt.
- De commissie stelt eveneens vast dat de opleiding aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten. Met de verschillende varianten realiseert de opleiding een brede instroom. De commissie ondersteunt het voornemen van de opleiding om haar studentenpopulatie meer inclusief te maken. Zij adviseert de opleiding in dat kader de werving van nieuwe studenten ook op andere plekken dan de gebruikelijke te laten plaatsvinden.
- De commissie is van mening dat de opleiding haar docenten actiever kan stimuleren de basis- en senior kwalificatie onderwijs te behalen.
- Het is de commissie opgevallen dat het mogelijk is om de verschillende tussentijdse toetsen te halen en een onvoldoende beoordeling te krijgen voor het competentieassessment. De commissie acht het belangrijk dat dit voldoende duidelijk en transparant gemaakt wordt voor studenten. Ze raadt de opleiding aan te onderzoeken in welke mate de competentieassessments en de summatieve toetsen inzichtelijker en beter op elkaar afgestemd kunnen worden. De commissie raadt de opleiding aan de veelheid aan toetsen te bewaken
- Het is de commissie in het algemeen opgevallen dat in de bestudeerde afstudeerwerken de methodische onderzoeksvaardigheden versterkt kunnen worden. Dit betreft bijvoorbeeld de onderbouwing van de keuze en verwerking van bestudeerde bronnen, de argumentatie onder en conclusies van de afstudeerwerken. Hoewel de commissie alle werken als voldoende beoordeeld heeft, heeft de commissie de indruk dat de cesuur hier en daar verschillend geïnterpreteerd wordt. Door nog meer aandacht te besteden aan kalibratie kan de opleiding dit verbeteren.

Alle standaarden van het NVAO-kader zijn positief beoordeeld. Op die grond geeft de visitatiecommissie een positief advies inzake accreditatie van de bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving van de Hogeschool Rotterdam.

Namens de voltallige visitatiecommissie,
Utrecht, december 2019

Ab Groen
Voorzitter

Titia Busing
Secretaris

Inleiding

De bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving heeft als ambitie studenten op te leiden die reageren op het heden in al haar complexiteit en potentieel, om de toekomst vorm te geven op onvoorstelbare manieren.

De instelling

De Hogeschool Rotterdam wil 'studenten opleiden tot professionals die een waardevol lid zijn van de beroepsgroep waarvoor ze zijn opgeleid en van de maatschappij'. De hogeschool biedt meer dan negentig opleidingen aan in de richtingen Kunst, Onderwijs, Gedrag en Maatschappij, Gezondheidszorg, Economie, Techniek en Media & ICT. De hogeschool heeft haar onderwijs georganiseerd in instituten.

De bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (DBKV) is onderdeel van de Willem de Kooning Academie, één van de instituten van Hogeschool Rotterdam. De Willem de Kooning Academie biedt diverse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van kunst en design aan. Alle studenten van de academie kiezen tijdens hun opleiding één van de 'professional practices' waarbinnen ze zich willen profileren: autonoom, sociaal of commercieel. In deze practices werken studenten van de verschillende opleidingen met elkaar samen. De opleiding DBKV heeft de wens uitgesproken hieraan een educational practice toe te voegen. Dit omdat de rol van docenten nog onvoldoende her- en erkend wordt in het practice aanbod. Met een educational practice kan de rol van het ambacht van docent in de kunst(educatie) versterkt worden en kunnen studenten (van andere kunstopleidingen) zich een vocabulaire, context, onderzoeksmethodieken en criteria van de educatieve praktijk eigen maken. Lesgeven vereist, volgens de opleiding, een andere blik en andere complexere vaardigheden dan enkel kunnen samenwerken en iemand anders wat kunnen uitleggen. Hiermee samenhangend ontwikkelt de opleiding ook een minor gericht op educatieve vaardigheden.

De academie beschikt over diverse stations c.q. integrale werkateliers, waar studenten van alle opleidingen (onder begeleiding) kunnen werken aan hun vaardigheden.

Hoewel het buiten de scope van de accreditatie standaarden valt, ondersteunt de commissie de ambitie om een educational practice toe te voegen aan de bestaande practices. Ook waardeert de commissie de verhuizing van de opleiding DBKV van de vierde naar de tweede verdieping in de academie, waarmee de zichtbaarheid van de opleiding binnen de academie vergroot is. Voor de verdere emancipering van de docentenopleiding acht de commissie dit zeer waardevol.

De hogeschool kent verschillende kenniscentra, waar praktijkgericht onderzoek wordt uitgevoerd. Daarnaast kent de hogeschool twee expertisecentra, gericht op de samenwerking tussen de hogeschool en het bedrijfsleven. Het kenniscentrum van de Willem de Kooning Academy richt zich op transdisciplinair, artistiek onderzoek; onderzoek in samenwerking met andere kennisdomeinen waar kunstenaars en designers hun manier van denken en werken inbrengen.

De opleiding

De bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (DBKV) wordt in een voltijdvariant, een deeltijdvariant en een verkorte deeltijdvariant aangeboden. Studenten die al een hbo-kunstopleiding hebben afgerond kunnen instromen in de verkorte deeltijdvariant c.q. in het derde jaar van de deeltijdopleiding. Zij krijgen vrijstelling voor de eerste twee jaar van de deeltijdopleiding. Voor de voltijd en deeltijdopleiding gelden dezelfde leerresultaten en studenten ronden de opleiding op een vergelijkbare manier af.

Daar waar er verschillen zijn zal dit in voorliggend rapport expliciet benoemd worden.

De opleiding hanteert het landelijk opgestelde beroeps- en opleidingsprofiel. Studenten worden opgeleid voor een volledige bevoegdheid als docent beeldende kunst en vormgeving. En kunnen derhalve lesgeven in de onder- en bovenbouw van het voortgezet onderwijs (vmbo t/m gymnasium), het mbo, het hbo of bij een culturele instelling. De opleiding heeft als ambitie studenten op te leiden voor een toekomstige beroepspraktijk. Passend bij deze ambitie is in 2018 gestart met een proces om de opleiding (voltijd en deeltijd) te herzien en te herstructureren en te richten op voorbereiding op actuele ontwikkeling van de beroepspraktijk en toekomstmogelijkheden in aansluiting op de individuele leervragen. De curriculumcommissie van de opleiding heeft hierin een belangrijke rol, door met collega's in gesprek te gaan over de invulling van het curriculum en de vraag of dit past bij de toekomstige beroepspraktijk en door studenten hier (middels evaluaties) op te bevragen. Daartoe vinden onder ander zogenaamde 'drive and development' weken plaats waarin het curriculum geëvalueerd wordt.

De visitatie

Hogeschool Rotterdam c.q. de Willem de Kooning Academie heeft aan AeQui VBI opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

De visitatie heeft op 17 en 18 oktober plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. De commissie heeft zich daarbij expliciet georiënteerd op het cluster waarin deze opleiding geplaatst is. Dit is met het voltallig panel gedaan, tijdens het voorbereidend overleg, en afsluitend bij de oordeelsvorming. De hiertoe benodigde kennis was aanwezig in (een deel van) het panel.

De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie.

Deze rapportage is in december 2019 in concept toegestuurd aan de opleiding; de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

1. Beoogde leerresultaten

De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De opleiding hanteert de competenties zoals die zijn vastgesteld door het Landelijk Overleg Kunstvakdocentenopleidingen. Deze competenties zijn uitgewerkt in vier niveaus en vertaald in gedragsindicatoren per module (en niveau). De opleiding heeft een integraal karakter: studenten maken zich de competenties in samenhang eigen. De commissie heeft waardering voor de visie van de opleiding gericht op het opleiden van maker-pedagogen. Zij nodigt de opleiding uit deze visie meer expliciet uit te dragen. De commissie constateert dat de opleiding goed is afgestemd op de beroepspraktijk. Door de samenwerkingen van docenten en studenten met het Rotterdamse werkveld en alumni werkt de opleiding actief aan het creëren van een learning community.

Bevindingen

De opleiding wil enthousiaste, betrokken kunst-docenten, kunstbemiddelaars en maker-pedagogen opleiden, die werken vanuit een grote verscheidenheid aan talenten en vaardigheden. De opleiding benoemt hen als 'artist-educator'. Afgestudeerden worden in staat geacht niet alleen de complexe uitdagingen van vandaag en morgen en de zogeheten 'wicked problems' aan te pakken, maar ook speculatieve toekomstbeelden en mogelijkheden voor te stellen. De opleiding wil studenten nadrukkelijk opleiden voor een toekomstige beroepspraktijk.

Zoals eerder opgemerkt, worden studenten van de voltijd en (verkorte) deeltijdvariant opgeleid tot startbekwaam Docent Beeldende Kunst en Vormgeving met een ongedeelde, ongegradeerde bevoegdheid. De opleiding hanteert het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel van het landelijk overleg Kunstvakdocentenopleidingen (KVDO) als uitgangspunt. Dit profiel en de bijbehorende competenties zijn vastgesteld in overeenstemming met nationale en internationale kwalificatiekaders. Studenten werken, tijdens de opleiding, vanuit het beoogde competentieprofiel naar een door de student toegeëigende invulling van en eigen positionering binnen de kunst-educatie.

De beoogde leerresultaten van de opleiding worden gevormd door de vijf landelijke competenties:

- a) artistiek competent;
- b) pedagogisch en didactisch competent
- c) interpersoonlijk competent
- d) omgevingsgericht competent en;
- e) kritisch-reflectief en onderzoekend competent.

De competenties zijn, op landelijk niveau, uitgewerkt in gedragsindicatoren. De opleiding heeft een integraal karakter; de competenties worden gezien als concentrische spiralen met het kritisch-reflecterend en onderzoekende vermogen als verbindende competentie door de spiralen heen. De opleiding heeft de competenties uitgewerkt in vier oplopende niveaus, waarbij het vierde niveau het beoogd leerresultaat beschrijft. Op modulenniveau zijn per competentie (passend bij het niveau) gedragsindicatoren benoemd.

Naast deze competenties werkt de opleiding met een kennisbasis. Deze kennisbasis is opgesteld op basis van landelijk afgestemde eisen, het gezamenlijk vastgelegde landelijke beroepsprofiel en eigen prioriteiten. De opleiding hanteert het uitgangspunt dat de kennisbasis evolueert naar gelang de actuele vragen en ontwikkelingen van de beroepspraktijk. Studenten krijgen ruimte om binnen de kennisbasis keuzes te maken en accenten te leggen die passen bij een door hen geambieerde specifieke beroepsrol of positionering in het kunsteducatieve werkveld.

Om zich te profileren ten opzichte van andere DBKV opleidingen, heeft de opleiding een aantal prioriteiten gesteld: a) inbeelding en verbeelding, b) innovatie en weerbaarheid, c) inclusiviteit en empathie; d) internationale en lokale contexten en e) interdisciplinariteit en eigenaarschap. Het laatste impliceert bijvoorbeeld dat de student zelfverantwoordelijk wordt gemaakt voor het eigen leerproces en dat naast disciplinaire kennis hybride, interdisciplinaire en transdisciplinaire benaderingen belangrijk worden gevonden om complexe problemen aan te pakken. Onder de prioriteit 'inclusiviteit en empathie' schaaft de opleiding toegankelijk en inclusief onderwijs en kunnen luisteren, dialoog en empathie. De samenwerking met scholen en instituten in de stad Rotterdam is daarvan een voorbeeld.

De opleiding ziet haar omgeving, de stad Rotterdam, als een integraal onderdeel van haar identiteit. Studenten worden actief uitgenodigd verbinding aan te gaan met de stad waarin ze studeren en daar hun projecten en stages uit te voeren.

Afstemming beroepspraktijk

De afstemming met de beroepspraktijk vindt op verschillende manieren plaats. Zo werkt de opleiding structureel samen met lokale scholen, instellingen, kenniscentra en experts zoals Het Lyceum Rotterdam, OBS de Toermalijn, Melanchton Spangen, Westland Cultuurweb, TENT, Het Verhaalenhuis, Codarts, Villa Zebra, Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam, LKCA en Alexandra van Dongen. Daarnaast zijn er incidentele samenwerkingsprojecten in en buiten Rotterdam. Ook zijn docenten werkzaam (geweest) in de beroepspraktijk en brengen deeltijdstudenten hun eigen werkervaring in. De opleiding kent eveneens een beroepenveldcommissie. Leden van de beroepenveldcommissie worden ingezet als externe assessor tijdens het vierde (en laatste) competentieassessment en uitgenodigd om de tentoonstelling te bezoeken en hun bevindingen te delen met de verantwoordelijke docententeams.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met verschillende vertegenwoordigers van het werkveld gesproken. Daarbij is naar voren gebracht dat zij

het brede karakter van de opleiding waarderen; dit past volgens hen bij het brede karakter van en de behoefte binnen de kunsteducatie.

De commissie heeft tijdens de visitatie met verschillende betrokkenen gesproken over de visie van de opleiding. Daarbij is benadrukt dat de verbinding met de stad Rotterdam belangrijk gevonden wordt. De opleiding is dan ook actief aan het onderzoeken hoe zij haar inclusiviteit kan versterken door bijvoorbeeld potentiële studenten met verschillende achtergronden meer te interesseren voor de opleiding. Alumni, die als ambassadeurs van de opleiding gezien worden, spelen daarin een belangrijke rol. Ook dient het onderwijsteam de grootstedelijke context steeds meer te weerspiegelen.

De visie van de opleiding ontwikkelt zich richting het opleiden van 'maker-pedagogen'. Daarbij staat het integrale karakter van deze twee rollen voorop. Studenten leren wat het betekent om beeldend te werken c.q. maker te zijn en hoe ze dit makerschap kunnen inzetten in hun rol als docent. De uitkomst van het 'maken' kan verschillende vormen hebben, waarbij het handelen met materialen in primair het visuele domein centraal staat.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de opleiding het landelijke vastgestelde opleidingsprofiel Kunstvak Docenten Opleidingen 2018 en de landelijk geldende kennisbasis hanteert als uitgangspunt voor de opleiding. Dat de opleiding deze kennisbasis ziet als een zich evoluerende verzameling van kennis vindt de commissie positief. Daarmee kan de actualiteit van de opleiding worden gewaarborgd. De beoogde leerresultaten zijn wat betreft niveau en oriëntatie passend geconcretiseerd.

De commissie waardeert het integrale karakter van de opleiding, waarbij studenten zich de verschillende competenties in samenhang met elkaar eigen maken. Dit is tijdens de visitatie ook herkend en gewaardeerd door de studenten waarmee de commissie gesproken heeft.

De opleiding heeft een bewuste keuze gemaakt voor een breed profiel: studenten worden opgeleid voor zowel de onder- als bovenbouw van het voortgezet onderwijs, het middelbaar (en hoger) beroepsonderwijs en de buitenschoolse educatie. Tijdens de visitatie heeft de commissie (in de showcase) de breedte van het werkveld gezien in het werk dat studenten gepresenteerd hebben. Daarin heeft de commissie eveneens de visie van de opleiding, gericht op het opleiden van de maker-pedagoog' teruggezien. De commissie nodigt de opleiding uit deze visie meer nadrukkelijk voor het voetlicht te brengen bij (aankomende) studenten, het werkveld en de academie, bijvoorbeeld via woord en beeld op de website. Zij raadt

de opleiding daarbij aan de visie zo te verwoorden dat deze uitnodigt tot inclusiviteit.

De commissie constateert dat de opleiding goed is afgestemd op de beroepspraktijk. De beroepenveldadviescommissie is betrokken en docenten hebben middels projecten, stages en afstudeeropdrachten contact met de beroepspraktijk. Door de samenwerkingen van docenten en studenten met het Rotterdamse werkveld en alumni is de opleiding hard op weg een leergemeenschap te creëren.

Op basis van bovenstaande stelt de commissie vast dat de opleiding aan deze standaard **vol**doet.

2. Onderwijsleeromgeving

De commissie heeft vastgesteld dat de onderwijsleeromgeving studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te bereiken en dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. Het brede en integrale profiel van de opleiding is consequent doorvertaald in het curriculum. De stations, practices, stages, projecten en competentieassessments spelen daarin een belangrijke rol. Studenten kunnen kiezen voor het docentschap in de bovenbouw van het voorgezet onderwijs; dit is echter niet verplicht. De opleiding maakt gebruik van relevante en actuele literatuur. De opleiding biedt studenten een uitdagende leeromgeving, waarin zelfstandigheid en het kritische bevragen en reflectie belangrijke elementen zijn. De commissie acht het belangrijk dat het onderwijsconcept en de door de student te maken keuzes voor iedereen inzichtelijk en helder zijn. De commissie is van mening dat de opleiding voltijdstudenten zou kunnen ondersteunen door voor hen pedagogische en didactische theorieën en methodieken wat makkelijker toegankelijk te maken. De commissie stelt eveneens vast dat de opleiding aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten. Met de verschillende varianten realiseert de opleiding een brede instroom. De opleiding wordt verzorgd door voldoende, deskundige en betrokken docenten. Studenten voelen zich gezien als een gelijkwaardige partner. De opleiding slaagt er volgens de commissie in een leergemeenschap te creëren gebaseerd op gelijkwaardigheid en wederkerigheid. De commissie is onder de indruk van de kwaliteit en variëteit van de verschillende stations van de academie.

Bevindingen

Programma

Zoals eerder aangegeven, zijn het voltijd- en deeltijdprogramma gestoeld op dezelfde leerresultaten c.q. competenties. De inhoud van de programma's is gelijk, de organisatie is verschillend. Beide programma's zijn gestructureerd rondom leergebieden en projecten. De projecten, waar altijd de praktijk centraal staat (al dan niet in de vorm van stage, werk of een externe opdracht), kennen een toenemende mate van complexiteit en vragen een steeds hoger beheersingsniveau van competenties.

De leergebieden die binnen elke jaar en elke module onderscheiden worden zijn: ontwerpend/creërend leergebied, beschouwend leergebied en participierend leergebied. Het laatste leergebied is gericht op het omzetten van kennis en vaardigheden naar artistiek educatieve leerdoelen en activiteiten. Het beschouwende leergebied gaat in op het halen en bevragen van kennis. En het eerste leergebied, ontwerpend/creërend, is gericht op het maken van beelden, producten en educatie. Dat deze leergebieden in elk onderdeel en

jaar aan bod komen draagt eraan bij dat de beroepsgerichte kennis en kunde in de loop van de opleiding verdiept wordt.

Een belangrijk onderdeel van de onderwijsleeromgeving wordt gevormd door de stations en de practices. In deze academiebrede stations werken studenten, docenten en instructeurs aan de ontwikkeling van competenties. De instructeurs bieden, samen met de begeleidende docenten van het project, studenten kennis en vaardigheid om het maakproces te ondersteunen. De stations beogen het proces van eigenaarschap, zelfsturing en verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces te ondersteunen en te stimuleren. De academie beschikt over de volgende stations: business, drawing, education, fabric, image and sound, interaction, material, publication, research en food.

In de academiebrede practices (sociaal, commercieel of autonoom) komen de studenten van verschillende opleidingen elkaar tegen en kunnen samenwerkingsverband tussen de disciplines en diverse expertises ontstaan. De practices worden vanwege het academiebrede karakter in het Engels gegeven. Gedurende de opleiding kiezen de

voltijd studenten een practice die bij hen past en waarin ze zich verder specialiseren.

Voltijd

In de voltijdopleiding verschuift gedurende de opleiding de nadruk geleidelijk van disciplinaire specialisatie, de major, naar de academie brede practices. Deze practices zijn interdisciplinair en alle studenten van de academie kunnen zich hiervoor inschrijven. Er zijn drie practices waaruit een student kan kiezen: autonoom, sociaal en commercieel. De practices kunnen worden opgevat als verschillende oriëntaties waarin studenten zichzelf situeren binnen hun gekozen discipline. Elke practice wordt gestuurd door zijn eigen specifieke vocabulaire, context, onderzoeksmethoden en criteria. Studenten werken aan praktische opdrachten die de grenzen van de eigen discipline overstijgen. Elke discipline is op zijn eigen manier actief binnen deze gedeelde arena van culturele productie. De talenten, interesses en leervragen van onze studenten staan centraal bij de keuze van een practice.

Het eerste jaar omvat de volgende drie onderdelen: 1) nieuwsgierigheid & onderzoek en kunstgeschiedenis, 2) practices en practice theory en 3) beeldproces & expositie en kunstgeschiedenis II. Het tweede jaar omvat de onderdelen: 1) hybride praktijk en kunsttheorie in de praktijk, 2) competentieassessment 2, 3) beeld & kritiek en kunstkritiek en 4) practices en practice theory. Binnen deze onderdelen vinden projecten plaats.

In het derde jaar werken studenten het gehele jaar vanuit een praktijklaboratorium waarin ze nieuwe kunsteducatieve, beeldende, didactische activiteiten kweken, testen en proeven. Studenten kunnen hun activiteiten en handelingen testen tijdens de stage. De stage omvat in het derde jaar twee dagen per week. Daarnaast omvat het derde jaar peereducatie waarbij studenten het eigen professionele handelen verder ontwikkelen door reflectie op het collectief functioneren. Het derde jaar omvat verder het competentieassessment 3 en practices en practice theory. Het vierde jaar

omvat de minor, het vierde competentieassessment en het afstuderen.

Met name in het derde en vierde jaar hebben de studenten veel ruimte eigen keuzes te maken in hun beeldende proces en eigen ambities te volgen als het gaat om het kiezen van een stageplek, een minor en profilering door middel van een practice. De opleiding wil studenten daarmee ondersteunen in de ontwikkeling van een dynamische kennisbasis in relatie tot hun (toekomstige) werkveld. Door deze keuzes vindt ook specialisatie plaats, die volgens de opleiding inherent is aan de ongedeelde, ongegradeerde onderwijsbevoegdheid waartoe opleid wordt.

Onderzoeksvaardigheden zijn onderdeel van de leerlijn informatievaardigheden, die vanuit het research station worden aangeboden. In deze leerlijn leren studenten onder andere bronnen te zoeken, te vinden, te valideren en te noteren. Daarbij staat het onderzoekskwadrant, gericht op maken, denken, doen en testen, centraal. In het vierde jaar worden studenten geacht bronnenonderzoek, veldonderzoek en prototyping gelijkwaardig in te zetten en te verbinden aan hun embodied knowledge. Aan het academie brede research station zijn drie lectoren verbonden die onderzoek uitvoeren naar door de practices geformuleerde thema/s. Daarnaast voeren docenten onderzoek uit. Studenten en alumni kunnen in deze onderzoeken participeren.

Tijdens de visitatie hebben studenten bevestigd dat er ruimte is voor het kunnen toepassen van verschillende onderzoeksmethoden, variërend van artistiek onderzoek tot meer theoretisch onderzoek en dat zij uitgenodigd worden verschillende vormen van onderzoek tijdens de opleiding toe te passen.

Oriëntatie op de beroepspraktijk vindt op verschillende manieren plaats. Zo is bij standaard 1 benoemd dat de opleiding structurele samenwerkingsverbanden heeft met diverse instellingen in Rotterdam. Daarnaast spelen mede door

studenten geïnitieerde en georganiseerde inzet van gastdocenten, excursies en studiereizen hierin een rol. Docenten betrekken studenten in hun eigen extracurriculaire activiteiten.

Ook worden studenten vanaf het eerste jaar in contact gebracht met de beroepspraktijk middels stages, projecten of eigen initiatief. De projecten geven de opleiding de mogelijkheid te anticiperen op de snelle veranderingen in de samenleving en profilering van individuele studenten. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking met Codarts en het Emmauscollege in het Crossovers-project, dat bijdraagt aan de gewenste brede discipline-overstijgende blik en kennis. Om de binding van studenten met de stad en de grootste delijke context te vergroten, zijn ze verplicht in eerste jaar stage te lopen op een stadsschool, zo bleek tijdens de visitatie.

In jaar 3 en 4 vormt de stage in zowel het deeltijd- als voltijdtraject een doorlopend deel in het curriculum. Studenten ronden hun studie af met een project dat daadwerkelijk uitgevoerd en getest moet zijn in de praktijk (in een stage of een baan).

Voltijdstudenten hebben desgevraagd opgemerkt dat het didactische deel van de opleiding vooral ervaringsgericht wordt ingevuld: door het te doen en het te bespreken. Aangegeven wordt dat pedagogische en didactische theorieën en methodieken voldoende aan bod komen in de opleiding, maar dat er niet altijd zicht is op relevantie in praktijksituaties.

Voltijdstudenten hebben eveneens opgemerkt dat zij zich niet altijd goed voorbereid voelen op het Engels dat in de practices gehanteerd wordt. Daarnaast hebben zij opgemerkt dat de afstemming en samenwerking tussen de verschillende practices en stations binnen de academie verbeterd kan worden.

(Verkorte) deeltijd

De (verkorte) deeltijdopleiding heeft een andere opbouw dan de voltijdopleiding. In de eerste twee jaar ligt de nadruk op beeld & vormgeving. Daarnaast vindt in het tweede jaar het tweede

competentieassessment plaats. Het atelier Beeld & vormgeving is Atelier Beeld is een doorlopend onderdeel tijdens de eerste twee jaar waarbij studenten hun verbeeldende vermogen ontwikkelen en leren procesmatig en onderzoeksmatig te werken. De opgedane inzichten vormen de basis voor de ontwikkeling van een kunsteducatieve praktijk waarbinnen de student als toekomstig kunstvakdocent anderen begeleidt in een soortgelijke ontwikkeling. Na twee jaar beschikt de student over basale kennis en vaardigheden die de verdere eigen artistieke ontwikkeling kunnen ondersteunen. In het derde jaar vinden de projecten primair onderwijs, voorgezet onderwijs, buitenschoolse educatie, het practicum (de stage), het actualiteitencollege en het competentieassessment plaats. In de projecten en de stage ontwerpen studenten onder andere verschillende educatieve producten. In het vierde jaar vinden naast de stage en het afstuderen, het stationproject en het project actualiteit kunst en educatie plaats. In het stationproject ontwikkelen studenten technieken en vaardigheden voor de toekomstige beroepspraktijk door ze te onderzoeken in de stations en deze vervolgens te vertalen naar een betekenisvolle workshop.

De deeltijdstudenten waarmee de commissie gesproken heeft, hebben bevestigd dat de nadruk in de eerste twee jaar op het kunstenaarschap ligt, in het derde en vierde jaar is er meer aandacht voor het docentschap en didactiek en dergelijke. Het 'maken' is dan meer gericht op het maken van educatieve middelen, die ook een artistieke component omvatten. Voor deeltijdstudenten is 'eerste hulp bij onderwijs' beschikbaar waar studenten zelf onderwerpen kunnen aandragen.

Studenten waarmee de commissie gesproken heeft (van beide varianten), waarderen de relatie met en de opdrachten die ze uitvoeren voor de beroepspraktijk. Ook de stations, die ze kunnen gebruiken om vaardigheden te leren, worden gewaardeerd. Middels de projecten kunnen ze invulling geven aan hun eigen hun eigen doelstellingen c.q. de beroepspraktijk waarop ze zich willen gaan richten. Ook de stages geven hen inzicht

in hun toekomstige pad in het brede werkveld waarvoor ze opgeleid worden.

Alumni (van beide varianten) waarderen, zo bleek tijdens de visitatie, de breedte van de opleiding. Dit stelt hen in staat met verschillende doelgroepen om te gaan. Ook de beschikbaarheid van de verschillende stations is door de alumni als positief benoemd, net als de pedagogisch didactische verdieping die de opleiding hen heeft gebracht. Alumni herkennen ook de rol van de stad in het programma; middels gastlessen en excursies hebben ze op verschillende manieren kennisgemaakt met Rotterdam. De meeste alumni waar de commissie mee gesproken heeft, hebben een gemengde beroepspraktijk, waarin ze bijvoorbeeld hun docentschap combineren met kunstenaarschap.

Onderwijsconcept

Binnen de concentrische opbouw van het curriculum hanteert de opleiding vier didactische uitgangspunten: a) artistiek en actief lesgeven, b) nieuwsgierigheid wekken, verbeelden, verdwalen en grenzen verleggen, c) projecten en praktijken en d) collectief leren en co-creëren. Dit laatste uitgangspunt krijgt vorm in een leergemeenschap binnen en buiten de academie.

Naast de eerder benoemde stations en practices spelen ook zogenaamde zelfgestuurde pluswijken en projectmatig onderwijs een belangrijke rol in het onderwijsconcept.

In het ontwikkelen en uitvoeren van projectonderwijs hanteert de opleiding eveneens een aantal uitgangspunten. Zo wordt de lerende gestimuleerd in het nemen van regie over de eigen studie. Daarnaast kent een project een afgebakend vraagstuk, gebied of thema en mag er in de afbakening van een projectthema sprake zijn van schuring met de visie en handelingswijzen van anderen. Bij de uitvoering van het project worden uiteenlopende onderzoeksmethodes ingezet (Prototyping, interview, interventie, klooiën, dogma's, shadowing) en elk project resulteert in een

concreet eindwerk of een onderzoekpresentatie waarbij elke beeldende vorm (2d/3d/4d, product, website, performance, video, interventie, etc.) mogelijk is. Projecten worden afgesloten met een overkoepelende, integrale eindbeoordeling. Het docententeam vergadert gezamenlijk en komt samen tot een beoordeling en feedback. Daarnaast vindt aan het einde van het project reflectie en evaluatie plaats met alle betrokkenen.

Projecten worden door meerdere docenten begeleid. Dit vereist volgens de opleiding niet alleen intensieve samenwerking, maar draagt ook bij aan een interne dialoog over gedeelde waarden, intersubjectiviteit (vier ogen-principe) en inclusieve pedagogiek.

Het (verkorte) deeltijdprogramma wordt aangeboden op een avond en een volle dag. Studenten kunnen daardoor geen gebruik maken van de academie brede practices. Dit wordt door de opleiding gecompenseerd door de interdisciplinaire praktijk binnen te halen in bijvoorbeeld actualiteitencolleges en het stationproject.

Instroom

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen. Studenten die een erkende kunstopleiding hebben afgerond kunnen instromen in de verkorte deeltijdopleiding. Zij krijgen op basis van hun eerdere opleiding vrijstelling voor een deel van de opleiding. Studenten die een relevante baan in het onderwijs hebben (of bij wie de stage gedurende de opleiding verandert in een baan) kunnen vrijstelling krijgen voor de stage. De baan heeft (net als de stage) echter wel een rol in het afstuderen en de uitvoering van opdrachten. Daarnaast zijn studenten met een baan ook nog steeds verplicht deel te nemen aan de intervisie-activiteiten van de opleiding.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door 13 docenten (7,4 fte). De student-docent ratio is 1: 20. Docenten zijn in de regel betrokken bij alle varianten.

De docenten worden door de opleiding omschreven als een hybride groep van educatie minnende kunstenaars, duizendpoten, mediavreters, ondernemers en didactiekexperts. Docenten werken middels het doen van onderzoek en publicaties in (inter)nationale vakbladen en (inter)nationale congressen aan de ontwikkeling en verspreiding van vakkennis. De docenten beschikken over relevante praktijkervaring als beeldend kunstenaar, museumedicator, onderzoeker of docent voortgezet onderwijs.

De opleiding zelf wordt ook gezien als een authentieke beroepscontext. Docenten hebben als rolmodel een voorbeeldfunctie en dienen in het lesgeven in en door de kunsten voorbeeldstellend te zijn. De opleiding investeert in professionalisering door deelname aan de Senior- en Basiskwalificatie Examinering, assessmenttrainingen en andere vormen van na- en bijscholing. Een deel van de docenten is actief betrokken bij de academiebrede training en scholing van docenten, middels de programma's van het Education Station.

De opleiding zit middels gerichte werving in op het versterken van de diversiteit in het docententeam. Daartoe wordt steeds minder gebruik gemaakt van het eigen netwerk om docenten te werven en steeds meer gebruik gemaakt van open werving en andere mogelijkheden.

Studenten, zo bleek tijdens de visitatie, waardeerden de openheid en toegankelijkheid van hun docenten.

Voorzieningen

De digitale leeromgeving informeert studenten over alle aspecten van het curriculum, het lesaanbod en de projecten. Studenten kunnen ruimtes reserveren voor projecten of studie en een digitaal portfolio opbouwen.

In de begeleiding van studenten heeft de studieloopbaancoach een belangrijke rol. Alle studenten van de academie hebben een studieloopbaancoach die hen ondersteunt bij de ontwikkeling van studievaardigheden, hen voorbereidt op

de competentieassessments en begeleidt bij het maken van keuzes inzake practices, minoren en stages. De coaching is gericht op een toenemende verantwoordelijkheid en zelfsturing van de student. Studenten hebben tijdens de visitatie opgemerkt dat in het derde jaar een buddiesysteem is ingericht. Daarin volgen en ondersteunen studenten elkaar en geven ze elkaar feedback op zowel het artistieke proces als didactische aspecten (bijvoorbeeld naar aanleiding van de stage). Studenten ervaren dit als waardevol.

Vanuit de verschillende stations worden (beginnende) studenten ondersteund door ervaren ouderejaars studenten. Zij fungeren, vanuit hun eigen studie-ervaring, als peercoach.

Daarnaast is er een decaan beschikbaar voor studenten en kunnen ze gebruik maken van hogeschoolbrede praktische ondersteuning via het studentenservicebureau. Eén docent van de opleiding is verantwoordelijk voor de internationale uitwisselingsprogramma's die gevolgd kunnen worden. Studenten kunnen daarbij ook gebruik maken van het bureau internationalisering van de hogeschool.

Studenten zijn, zo bleek tijdens de visitatie, positief over de voorzieningen. Ze hebben daarbij aangegeven dat het education station meer benut kan worden door studenten van de andere opleidingen. Ook is door deeltijdstudenten opgemerkt dat de openingstijden verruimd zouden kunnen worden. De alumni waarmee de commissie gesproken heeft, waardeerden de begeleiding tijdens hun opleiding.

De academiebrede opleidingscommissie komt zes keer per jaar bijeen. De opleidingscommissie heeft een aantal formele taken en maakt daarnaast zelf thema's bespreekbaar zoals bijvoorbeeld toetsdruk of de afstemming tussen de opleidingscommissie en kwaliteitszorg. De studentleden van de opleidingscommissie onderhouden in hun rol als klassen voorzitter contact met hun medestudenten.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat het programma, de onderwijsleeromgeving en het personeel de studenten in staat stellen de beoogde leerresultaten te bereiken. De beoogde leerresultaten (c.q. competenties) zijn per studieonderdeel uitgewerkt in gedragsindicatoren. Het curriculumboek is degelijk opgezet. Hierin wordt per studieonderdeel ingegaan op de leergebieden, de competenties en bijbehorende gedragsindicatoren waaraan gewerkt wordt, de literatuur en de toetsing.

De commissie stelt vast dat het brede en integrale profiel van de opleiding consequent is doorvertaald in het curriculum. Studenten krijgen verschillende mogelijkheden om het brede werkveld te verkennen en daarin hun eigen keuzes te maken. De practices, stations, stages en projecten spelen daarin een belangrijke rol. In deze onderdelen reflecteren eveneens het integrale karakter van de opleiding. Zoals bij standaard 1 benoemd, wordt dit integrale karakter ook door studenten herkend en gewaardeerd.

Studenten kunnen in hun eigen profilering ook kiezen voor het docentschap in de bovenbouw van het voorgezet onderwijs, dit is echter niet verplicht.

De commissie heeft tijdens de visitatie het studiemateriaal en de gebruikte literatuur van verschillende onderdelen ingezien. Op basis daarvan stelt zij vast dat de opleiding gebruik maakt van relevante en actuele literatuur. Het is de commissie daarbij opgevallen dat het bestudeerde lesmateriaal en de opdrachten een mix laten zien van vrije opdrachten en voorgeschreven opdrachten.

Hoewel de commissie waardeert dat de opleiding studenten een uitdagende leeromgeving biedt, waarin zelfstandigheid, kritisch bevragen en reflectie belangrijke elementen zijn, realiseert zij zich ook dat dit niet voor alle studenten even makkelijk is. Zij raadt de opleiding aan dit goed te bewaken zodat het onderwijsconcept en daarin door de student te maken keuzes duidelijk zijn. En

dat studenten zich daarin voldoende ondersteund blijven voelen.

De commissie is van mening dat de opleiding voltijdstudenten zou kunnen ondersteunen door voor hen pedagogische en didactische theorieën en methodieken wat makkelijker toegankelijk te maken. Daarnaast geeft zij de opleiding ter overweging mee te onderzoeken hoe studenten die zich daar minder bekwaam in voelen, ondersteund kunnen worden bij het volgen van de Engelstalig practices binnen de academie. Ook geeft de commissie ter overweging mee te onderzoeken hoe het interdisciplinaire karakter, c.q. de samenwerking met opleidingen op het gebied van dans, theater of film versterkt kan worden. Deze samenwerking is nu nog beperkt.

De commissie stelt eveneens vast dat de opleiding aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten. Met de verschillende varianten realiseert de opleiding een brede instroom. De commissie ondersteunt het voornemen van de opleiding om haar studentenpopulatie meer inclusief te maken. Zij adviseert de opleiding in dat kader de werving van nieuwe studenten ook op andere plekken dan de gebruikelijke te laten plaatsvinden.

De commissie stelt, op basis van de bestudeerde CV's en de gevoerde gesprekken, vast dat de opleiding verzorgd wordt door voldoende en deskundige docenten. Docenten onderhouden een actieve relatie met de beroepspraktijk en zijn, zo bleek tijdens de visitatie, betrokken en intrinsiek gemotiveerd. De commissie stelt eveneens vast, op basis van de gevoerde gesprekken, dat docenten in staat zijn te differentiëren tijdens hun onderwijs, passend bij de diverse instroom van studenten. Docenten zijn volgens studenten toegankelijk en studenten voelen zich gezien als een gelijkwaardige partner. De commissie concludeert dat de opleiding er daadwerkelijk in slaagt een leergemeenschap te creëren gebaseerd op gelijkwaardigheid en wederkerigheid.

De commissie is van mening dat de opleiding docenten actiever kan stimuleren de basis- en senior kwalificatie onderwijs te behalen.

De commissie is, tot slot, onder de indruk van de kwaliteit en variëteit van de verschillende stations van de academie. De betrokkenheid van docenten en instructeurs van de opleiding DBKV bij de stations is groot. Kennismaking met de educatieve dimensie van de beroepspraktijk past in

deze tijd ook in het curriculum van studenten die in de andere opleidingen van de academie studeren; in de stations wordt het educatieve perspectief op professionele toepassingen nu al benoemd en omarmd.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, oordeelt de commissie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat toetssysteem en **voldoet** volgens het oordeel van de commissie aan deze standaard. De landelijke competenties vormen de kapstok van het toetssysteem. De opleiding heeft een bewuste keuze gemaakt om te werken met een combinatie van (formatieve en summatieve) toetsing en jaarlijkse competentieassessments. De competentieassessments reflecteren het integrale karakter van de opleiding, waarbij de artistieke en pedagogisch-didactische competenties in samenhang worden onderwezen en getoetst. De bestudeerde projecten zijn van voldoende niveau en reflecteren eveneens het integratieve karakter van de opleiding. De examencommissie geeft op adequate wijze vorm aan haar taak om de kwaliteit van toetsen te borgen en zich een oordeel te vormen over het eindniveau. Daartoe worden onder andere steekproefsgewijs eindwerken bekeken.

Bevindingen

Het toetsbeleid van de hogeschool en de academie is leidend voor de opleiding. In het toetsbeleid is de visie op toetsing beschreven en uitgewerkt in uitgangspunten.

Een belangrijk uitgangspunt van de opleiding is recursiviteit: studenten leren over educatie door naast het lopen van stages en het volgen van inhoudelijke lessen te reflecteren op het proces dat ze doormaken als student binnen de leeromgeving. Inzake toetsing betekent dit dat er bewust een diversiteit aan toetsvormen ingezet wordt en dat een toets voorbeeldstellend dient te zijn of als een conversatiestuk kan dienen. Door het recursieve karakter van toetsing ontwikkelen studenten eigenaarschap over hun ontwikkeling. En het draagt bij aan een reflectieve houding ten opzichte van het ontwerpen van kunstonderwijs en de rol die beoordelen hierin speelt.

Elk studieonderdeel wordt afgesloten met een summatieve toets. Daarmee krijgt de student inzicht in de mate waarin de leerdoelen behaald en/of de competenties aangetoond zijn. Daarnaast kent de opleiding formatieve beoordelingen die ontwikkelingsgericht zijn. Studenten krijgen na een beoordelingsmoment altijd schriftelijke of mondelinge feedback, vaak aangevuld met commentaar of advies gericht op volgende projecten. De toetsing van grotere studieonderdelen wordt altijd uitgevoerd door docententeams. De opleiding wil daarmee de

intersubjectiviteit van het eindoordeel vergroten. Waar mogelijk wordt bovendien het oordeel van één of meerdere studenten meegewogen.

De opleiding maakt gebruik van verschillende toetsvormen zoals een groepstentoonstelling, Pecha Kucha, essay, workshop, het presenteren van het werk van een ander en dergelijke. In het derde jaar volgen voltijdstudenten elkaar gedurende een semester en beoordelen ze elkaars werk. De docent is verantwoordelijk voor de eindbeoordeling en dient zich daarbij te verhouden tot de peerbeoordeling. Volgens de opleiding draagt deze vorm van toetsing bij aan de ontwikkeling van het bewustzijn van studenten inzake de complexiteit van het beoordelen van artistiek of ontwerpend werk.

Een deel van de toetsing van de voltijdstudenten vindt plaats in de interdisciplinaire practices. Daarbij worden studenten getoetst op criteria die gelden voor alle studenten van de academie. Deze worden vastgesteld door academie brede docententeams en een curriculumcommissie waarin docenten van de opleiding DBKV zitting hebben.

De stage wordt beoordeeld door de stagedocent van de opleiding. De stagedocent neemt daarin de eindbeoordeling van de begeleider op de stageplek mee. De begeleider stelt, aan de hand van de vijf competenties, een schriftelijke beoordeling op.

De opleiding maakt eveneens gebruik van competentieassessments. Daarmee wordt het beoogde ontwikkelingsniveau door de afzonderlijke studieonderdelen heen getoetst. Dit past volgens de opleiding bij de eigen visie op kunstonderwijs waarin de ontwikkeling van complexe vaardigheden centraal staat. De competentieassessments bieden ruimte om een minimumniveau te borgen en artistieke en educatieve projecten op hun eigen voorwaarden en merites te beoordelen.

De competentieassessments worden academiebreed ingezet als toetsingsinstrument. Bij deze assessments worden de voortgang en ontwikkeling van de leerprocessen van de student gepeild. De nadruk ligt op metacognitie, ofwel het begrip van de student van het eigen leerproces en het vermogen dit te sturen. De competentieassessments worden ook benut om studenten te begeleiden in hun individuele keuzeprocessen gericht op het werkveld waarvoor ze opgeleid (willen) worden.

De (voltijd en deeltijd) opleiding kent vier competentieassessments. Het eerste competentieassessment vindt plaats bij de toelating tot de opleiding. Kandidaten komen een dag op de academie waarbij ze aan opdrachten werken, hun portfolio bespreken en een gesprek voeren met twee beoordelaars. De resultaten worden gebruikt om de kandidaat te beoordelen op hun vermogen het studieprogramma binnen vier jaar af te ronden. Deze procedure geldt voor zowel het voltijd- als het deeltijdtraject.

Kandidaten voor het tweejarige verkorte deeltijdtraject worden uitgenodigd voor een toelatingssprek. Dit gesprek is adviserend van karakter en richt zich op de vraag in hoeverre de kandidaat het vermogen toont zich binnen twee jaar tot docent te ontwikkelen. Eventuele vrijstellingen worden in overleg met de opleidingscoördinator en na goedkeuring van de examencommissie verleend.

De overige drie competentieassessments vinden tijdens de opleiding plaats: in jaar 2, 3 en 4. Ter

voorbereiding op deze assessments levert de student een portfolio aan met een zelfbeoordeling en bewijslast. In het portfolio maken de studenten gebruik van sleutelwerken die hun handelen in de beroepspraktijk representeren. Dit kan een beeldend werk zijn maar ook een pedagogische handeling of een zelf ontwikkelde methodiek. Tijdens het assessment wordt de student bevraagd op basis van de input in een korte presentatie en het portfolio. Een docent assessor en een externe assessor uit het werkveld bepalen op basis van portfolio en gesprek of de student competent is op het betreffende niveau.

De competentieassessments in het tweede en derde jaar zijn een 'ontwikkelassessment'. Deze zijn gericht op het ondersteunen van het leerproces van de student. Concreet betekent dit dat één van de vijf competenties onvoldoende aangetoond mag zijn om het assessment als geheel te behalen. Om het vierde competentieassessment te halen moeten alle competenties voldoende aangetoond worden op eindniveau. De verkorte deeltijdopleiding kent eveneens competentieassessments, zij het een aantal minder.

De opleiding heeft afgelopen jaar een pilot uitgevoerd met een beoordelingssysteem met de eindoordelen onvoldoende, voldoende en goed. De positieve resultaten hiervan bij studenten en docenten hebben geleid tot invoering van dit systeem.

De beoordeling van een competentieassessment vindt plaats door twee assessoren, die samen komen tot een unaniem oordeel. De assessoren zijn gedurende het assessment niet als docent of externe assessor betrokken bij de student.

Interne en externe assessoren betrokken bij de competentieassessments, worden voorbereid op hun taak middels een tweedaagse training van het Education Station. Daarnaast vindt jaarlijks een opfrustraining plaats waarin aandacht is voor de bevindingen van de assessoren tijdens het vorige studiejaar en waarin specifieke vaardigheden worden geoefend, zoals gesprekstechnieken en intercollegiale feedback.

Toetsen worden zoveel mogelijk tevoren beoordeeld door een collega of de toetscommissie. Het beoordelen van de grote projecten gebeurt altijd in een docententeamvergadering. Indien mogelijk wordt er een extern deskundige ingezet.

Studenten worden over de toetsing en het proces van beoordelen geïnformeerd middels de digitale leeromgeving. De deeltijdstudenten waarmee de commissie gesproken heeft, hebben opgemerkt dat na de eerste twee jaar de artistieke competentie wordt afgerond. Daarna verschuift de aandacht naar de didactische competenties.

Studenten (van beide varianten) waarderen de feedback die direct na het competentieassessment krijgen.

De academiebrede examencommissie stelt op objectieve wijze vast of een student voldoet aan de voorwaarden die de onderwijs- en examenregeling stelt ten aanzien van kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn voor het verkrijgen van een graad. Daartoe wijst de examencommissie onder andere examinatoren aan. De examencommissie heeft een deel van haar taken gemandateerd naar de toetscommissie.

De academiebrede toetscommissie evalueert toetsprocedures en resultaten van de onderwijsprogramma's. De toetscommissie kent een subcommissie die specifiek gericht is op de opleiding DBKV. De toetscommissie zet minder in op alleen maar controle en meer op adviesgesprekken over toetsing en borging met studieleiders en de ontwerpers van curricula.

De commissie heeft tijdens de visitatie met vertegenwoordigers van de examencommissie en de toetscommissie gesproken. Daarbij is duidelijk geworden dat het eindniveau van de opleiding steekproefsgewijs getoetst wordt door de toetscommissie. De toetscommissie rapporteert daarover aan de examencommissie. Daarnaast is het externe lid van de examencommissie steekproefsgewijs aanwezig bij de examens.

De kwaliteit van de competentieassessments wordt jaarlijks getoetst door het Education Station. Daarbij worden de competentieassessments en de aan studenten gegeven feedback geëvalueerd.

De examencommissie monitort het behalen van de basis en senior kwalificatie educatie door docenten. De basiskwalificatie wordt aangeboden door het Education Station op de academie. De senior kwalificatie wordt aangeboden door de Hogeschool Rotterdam.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Er worden effectieve maatregelen genomen om de validiteit, intersubjectiviteit en transparantie van de toetsing te borgen. Bij alle competentieassessments zijn, net als bij het eindexamen, twee assessoren betrokken.

De commissie waardeert het eigentijdse en integratieve karakter van de competentieassessments; dit sluit aan bij het integratieve karakter van de opleiding. Ook worden studenten daarmee voorbereid op hun latere beroepspraktijk, waarin zij de geleerde competenties ook integraal dienen toe te passen. De commissie heeft tijdens de visitatie een aantal projecten bestudeerd en stelt vast dat deze van voldoende niveau zijn en het integratieve karakter van de opleiding weerspiegelen. De commissie raadt de opleiding aan de veelheid aan toetsen te bewaken.

Het is de commissie opgevallen dat het mogelijk is om de verschillende tussentijdse toetsen te halen en een onvoldoende beoordeling te krijgen voor het competentieassessment. De commissie acht het belangrijk dat dit voldoende duidelijk en transparant gemaakt wordt voor studenten. Ze raadt de opleiding aan te onderzoeken in welke mate de competentieassessments en de summatieve toetsen inzichtelijker en beter op elkaar afgestemd kunnen worden.

De commissie stelt eveneens vast dat de opleiding adequate maatregelen neemt om het eindniveau van de opleiding te borgen. Daartoe worden afstudeerwerken steekproefsgewijs bekeken, en is het externe lid van de examencommissie steekproefsgewijs aanwezig bij examens. Ook vindt er kalibratie plaats inzake de beoordelingen van de examens (zie standaard 4). De commissie

vindt het positief dat assessoren elk jaar een opfrustraining volgen en hun beoordelingen kalibreren.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

4. Gerealiseerde leerresultaten

De commissie stelt vast dat de opleiding de beoogde leerresultaten realiseert en dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. Dit wordt vastgesteld met het vierde en laatste competentieassessment en de beoordeling van het afstudeerproces en – product. Het afstudeerproces is degelijk opgezet en er zijn voldoende waarborgen voor het eindniveau. De commissie heeft vijftien afstudeerwerken en portfolio's voor het competentieassessment bestudeerd. De commissie stelt vast dat deze van voldoende niveau zijn. Het is de commissie in het algemeen opgevallen dat in de bestudeerde afstudeerwerken de methodische onderzoeksvaardigheden versterkt kunnen worden. De commissie raadt de opleiding aan aandacht te besteden aan toepassing van de cesuur, door bijvoorbeeld kalibratiesessies specifiek op dit thema te beleggen. De commissie concludeert dat studenten en alumni hun weg weten te vinden in het werkveld en relevante vervolgoopleidingen. Dit is tijdens de visitatie bevestigd in de gesprekken met studenten en alumni.

Bevindingen

De opleiding wordt afgerond met een competentieassessment en de afstudeeropdracht. Met het competentieassessment waarborgt de opleiding dat alle competenties en bijbehorende leerdoelen op het vereiste niveau bereikt zijn. Met de afstudeeropdracht laat de student zien in staat te zijn om die competenties integraal in te zetten bij het aanpakken van een complex, reëel vraagstuk in de beroepspraktijk.

Voltijd

Het afstudeertraject van de voltijdopleiding start met het vierde competentieassessment. Tijdens dit assessment beoordelen twee onafhankelijke assessoren op basis van een portfolio, presentatie en gesprek of de student de volledige competentieset op eindniveau kan aantonen. Het afstudeervoorstel van de student is één van de sleutelerkenen van het portfolio dat beoordeeld wordt. Het afstudeervoorstel omvat het onderzoeksvoorstel, de onderzoeksstrategie en het beoogde product. Daarnaast benoemt de student hoe de minor, stage en onderzoeksgebied met elkaar verbonden worden.

Na het competentieassessment voert de student, individueel en aan de hand van het afstudeervoorstel, het onderzoek uit en realiseert de student het eindproduct. Dit krijgt vorm in een eindwerk en een verslag van het proces in een onderzoeksdocument.

Studenten formuleren hun onderzoeksvraag die aansluit bij de kunsteducatieve praktijk. Deze vraag kan afgeleid zijn van onderwerpen die urgent zijn op de stageplek of van onderzoeksbevindingen uit de minor. Doel is dat de student met het afstudeerwerk en -onderzoek betekenisvolle verbanden aantoonde tussen de individuele kijk op de beroepspraktijk en actuele vragen binnen de maatschappij en het kunsteducatieve werkveld.

Het eindwerk en het onderzoek worden beoordeeld tijdens een examen. De student geeft een presentatie waar waarna een commissie de gelegenheid heeft om vragen te stellen. De commissie bestaat uit de afstudeerbegeleiders. De commissie komt tot consensus over het eindoordeel, dat wordt toegelicht op een beoordelingsformulier. De externe deskundige vervult daarbij de rol van adviseur. Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat het advies van de externe deskundige gebruikt wordt als ijkpunt door de betrokken examinatoren. De externe deskundige krijgt als eerste de gelegenheid tot het stellen van vragen aan de student.

De beoordelingen van afstudeerprojecten worden geëvalueerd tijdens een kalibreersessie.

(Verkorte) deeltijd

Het afstudeertraject van de (verkorte) deeltijdopleiding bestaat eveneens uit een competentieassessment en afstudeeropdracht.

Ter voorbereiding op de afstudeeropdracht voeren deeltijdstudenten een verkennend vooronderzoek uit binnen het project 'Actualiteit in de kunsteducatie' en het Stationproject. Op basis van gedeelde interesses vormen de studenten vervolgens duo's. De opleiding kiest daarbij voor duo's omdat dit volgens de opleiding aansluit bij de onderwijspraktijk, waar onderwijsproducten ook veelal in gezamenlijkheid ontwikkeld worden. Binnen het gezamenlijke onderzoeksgebied formuleren de studenten individueel een onderzoeksvraag en -strategie. Beide onderzoeken vormen samen de basis voor een gezamenlijk eindproduct. Net als bij de voltijdstudenten, wordt het eindproduct tijdens een examen gepresenteerd. Daarbij wordt dezelfde procedure gehanteerd als bij de voltijddopleiding. De reflectie op het onderzoek, het product, het proces, de samenwerking en de stage worden individueel beoordeeld.

Het competentieassessment van de (verkorte) deeltijddopleiding is eveneens individueel. Ook dit is gelijk aan het competentieassessment van de voltijddopleiding.

De opleiding voert voor deeltijdstudenten momenteel een pilot uit waarbij het laatste competentieassessment op dezelfde dag plaats vindt als het examen. De presentatie van het onderzoek en het eindproduct vormen de basis van het assessmentgesprek. Bij de beoordelingen van het product (c.q. het examen) en het assessment zijn twee verschillende teams betrokken. De beoordeling van het examen wordt gedaan door examinatoren aan de hand van het beoordelingsformulier; de beoordeling van het competentieassessment door een team van assessoren, aan de hand van het assessment-beoordelingsformulier. Tussen deze teams vindt geen overleg plaats. In het competentieassessment worden de studenten bevraagd over hun competenties. De student kan daarbij putten uit de tijdens het afstudeeronderzoek ontwikkelde kennis en vaardigheden, en uit de ervaringen opgedaan tijdens de stage of de beroepspraktijk in het laatste semester.

Vanaf studiejaar 2019/2020 wordt verwacht dat deeltijdstudenten (net als voltijdstudenten) ook bij de eigen beroepspraktijk (stage of werkplek) gebruiken in het afstudeertraject als onderzoeksplek. De opleiding wil daarmee een meer directe verbinding leggen tussen het handelen in de praktijk en andere vormen van onderzoek. Daarnaast wordt onderzocht of het mogelijk is om in de voltijddopleiding, net als in de deeltijddopleiding, het vierde competentieassessment en het examen aan elkaar te koppelen.

Studenten (van alle varianten) worden gestimuleerd hun onderzoek vanuit de praktijk te formuleren en het product of delen daarvan in hun educatieve beroepspraktijk (van hun stage of werk) te testen. Ze bespreken de voortgang en het niveau van het te ontwikkelen product op een meer informeel niveau.

De opleiding volgt waar haar alumni terecht komen. Daaruit blijkt dat alumni naast banen in het vo, mbo en hbo ook steeds meer hun plek vinden in het primair onderwijs, educatieve diensten van musea en de buitenschoolse educatie. Ook zijn alumni werkzaam in zelf ingerichte praktijken waarin ze hun kunstenaarschap verbinden aan een praktijk als onafhankelijke educator. Ook vervolgen alumni hun studie in de Master Kunsteducatie en werken zij als collega binnen de academie of collega-instituten. Alumni zijn betrokken bij de opleiding als stagebegeleider en een aantal heeft zitting in de beroepenveldcommissie. De opleiding organiseert voor alumni bijscholingscursussen waar het 'leren door te maken' centraal staat.

De opleiding onderzoekt momenteel manieren om de ervaringen van alumni na het afstuderen op een structurele en effectieve manier bij te houden. Daartoe worden profielschetsen gemaakt van alumni en hun carrières die gepubliceerd worden op de website van de academie. De alumni waar de commissie mee gesproken heeft, hebben opgemerkt dat zij gebruik kunnen blijven maken van de faciliteiten van de academie.

Studenten wordt steeds vaker tijdens de eindstages gevraagd te blijven, zo blijkt uit de zelfevaluatie. De alumni borgen daarmee deels de continuïteit van de relaties die de opleiding met de praktijk onderhoudt.

Overwegingen

De commissie concludeert dat de opleiding een degelijk afstudeerproces heeft ingericht. Het eindniveau wordt bepaald met het laatste competentieassessment en de afstudeeropdracht. Bij de beoordeling van beide onderdelen zijn meerdere examinatoren c.q. assessoren betrokken.

Om zich een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten, heeft de commissie voorafgaand aan de visitatie vijftien afstudeerwerken en vijftien portfolio's en beoordelingen van competentieassessments bestudeerd. Op basis hiervan concludeert de commissie dat afgestudeerden de beoogde leerresultaten en het gewenste eindniveau realiseren.

Het is de commissie in het algemeen opgevallen dat in de bestudeerde afstudeerwerken de methodische onderzoeksvaardigheden versterkt kunnen worden. Dit betreft bijvoorbeeld de onderbouwing van de keuze en verwerking van bestudeerde bronnen, de argumentatie onder en conclusies van de afstudeerwerken. Hoewel de commissie alle werken als voldoende beoordeeld heeft, heeft de commissie de indruk dat de cesuur hier en daar verschillend geïnterpreteerd wordt. Door nog meer aandacht te besteden aan kalibratie kan de opleiding dit verbeteren.

Op basis van de gevoerde gesprekken met studenten en alumni en de resultaten van het alumni-onderzoek stelt de commissie vast dat alumni in staat zijn hun weg in het werkveld en naar relevante vervolgopleidingen te vinden.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, concludeert de commissie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

dr. ir. Ab Groen: adviseur en bestuurder namens Bureau Fulp, hij zit met regelmaat visitaties voor
Eva van der Molen MA: partner bij Molen&Molen, waar ze als procesleider, trainer en adviseur optreedt
Drs. Thera Jonker: was tot voor kort directeur van het HKU-college
Annemijn Leguijt: is museumdocent bij het Stedelijk Museum Alkmaar, en rondde in 2019 haar opleiding
Docent BKV af aan de AHK

De commissie werd bijgestaan door Titia Busing, extern secretaris gecertificeerd door NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld, ondertekend en deze zijn ingeleverd bij NVAO.

Bijlage 2 Programma visitatie

Donderdag 17 oktober 2019

Tijd	Activiteit
12.00 – 12.15	Ontvangst panel
12.15 – 13.00	Lunch
13.00 -14.30	Presentatie door docenten en studenten
14.30 – 16.00	Overleg panel
16.00 – 16.45	Rondleiding Willem de Kooning Academie
16.45 – 17.00	Overleg panel
17.00 – 17.15	Open spreekuur
17.15 – 17.30	Afronding eerste dag

Vrijdag 18 oktober 2019

Tijd	Activiteit
08.45 – 09.00	Verwelkomen panel
09.00 -10.00	Gesprek met studenten over de opleiding
10.00 – 10.15	Pauze
10.15 – 11.15	Gesprek met docenten en management over de doelen, kwaliteit, inhoud en niveau van de opleiding
11.15 – 11.30	Pauze
11.30 – 12.30	Gesprek met docenten over de borging van de kwaliteit en het niveau van het onderwijs
12.30 – 14.30	Lunch en overleg panel
14.30 – 15.30	Gesprek met alumni en vertegenwoordigers uit het werkveld
15.30 – 16.30	Overleg panel
16.30 – 17.00	Terugkoppeling en feedback

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie inclusief bijlagen
- Competentie-overzicht met uitgewerkte niveauaanduidingen
- Landelijk opleidingsprofiel
- Studiemateriaal, cursusbeschrijvingen en literatuur van diverse programmaonderdelen
- Curriculumdocument DBKV
- Toetsen/projecten van diverse programmaonderdelen
- Teamprofiel
- Hogeschoolgids/OER
- Toetsplan DBKV
- CV's van docenten
- Afstudeerhandleidingen
- Competentieassessment 4
- Onderzoek alumni
- Selectie van afstudeerwerken
- Oriëntatie DBKV 20/20
- Impact Peerreviews DBKV 2018
- Beoordelingsprotocol afstuderen
- Evaluatie en verbeteracties afstuderen deeltijd en verkorte deeltijd 2017-2019